

Ба 45431

АНДРЭЙ АЛЕКСАНДРОВІЧ

УТРУНЬ

**БЕЛАРУСКАЕ ДЗЯРЖАВНАЕ
ВЫДАВЕЦТВА МЕНСК 1927**

БС
1927
ЛІТА

10911

1091

1091

1091

1091

8
45731

Б-С
А 46

АНДРЭЙ АЛЕКСАНДРОВІЧ

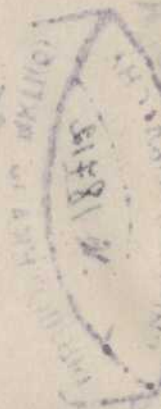
УГРУНЬ

БЕЛАРУСКАЕ ДЗЯРЖАЎНАЕ ВЫДАВЕЦТВА
МЕНСК—1927

АНДРЕЙ АЛЕКСАНДРОВИЧ

АЛЪАНР

БЛВ № 280.

Галоулітбел № 25271.

2-я дзярж. друк. Зап. № 369 г. У ліку 2.000 экз.

25. 0 4. 2009

Як добра жыць!
Цаглінкаю румянай
Будуем новыя, нязнаныя нам дні.

НОВЫ ГОД

І з годам і год
І новым год
Спінтаваным кутавым
Свабодным год.

ВІРАТАЛІВЫ РАЗЪБЕГ

Як доўгі год
Колькі год
Нова год

Многі год,
Свабодным год,
І з годам, год,
Колькі год.

Ды і год,
І з годам год,
І з годам год,
Нова год.

НОВЫ ГОД

І з году ў год
і кожны год
крышталным стыжам
слаўся лёд.

Як з году ў год,
як кожны год
прышоў на лыжах
Новы Год

Мінае ноч,
прасьнецца дзень.
За працай, глянеш,—
градам пот.

Было адно,
як млявы цень
ішоў хістаньнем
Новы Год.

Як цень ішоў,
пад лязг зубоў
лілася кроў
над кручаю.

Была журба
і гальцьба
і барацьба
гаручая.

Адно цяпер,
віецца верш,
нібы заранкі
сьмелы ўзьлёт.

Вязе нам песьні
з паднябесься
ў зорных санках
Новы Год.

Мо' хто й ня рад
на новы лад
вядзем мы
дні і ночы.

Ня ў першы год
к нам Новы Год
ідзе
чорнарабочым.

Імчыцца ўгрунь
жыцьця разьбег,
як сьнег
далінай
вольніцай.

Як з году ў год,
як кожны год,
народ
за працай
клоніцца!

31. XII. 26

САСНА

1

Вось адно, як струна,
сасонка расла
у бязьмежным
бары-гушчары.
А сягонья яна
пачарнеўшы лягла
на асьнежным
фабрычным двары.

Загудзела піла,
застагнала сасна;
пры дарозе,
як сьлёзы, апілкі.
Сасонка расла,
як струна,
не адна—
з ёй і сёстры, як тья асілкі

Расла маладзіцай,
вяршынаю сьмела
звінела
і ў сьцюжу-завею.
Бывала імчыцца
вей-вечер
і вецце
лёгкім павевам авее...

І птушкі-вяснянкі
сасонцы
да сонца
зайграюць на гусьлях зялёных...
Цяпер, як скала,
скамянеўшы лягла,
закрыўшы галінкамі скроні.

2

Эх, сасоньніца-сасна,—
дні суровыя...
Бервяно да бервяна—
хата новая.
Дый спрадвечная дрыгва,
нібы раніца,
Буйным цьветам хараства
зарумяніцца.

Гаратлівасьці былой
час пазбыцца нам.
Забудуем шыр балот
камяніцамі.
Эх, сасоньніца-сасна,—
дні суровыя...
Бервяно да бервяна—
хата новая.

3

Цяжкая праца, ня лёгкая праца,
цяжка, браты, беднаце будавацца.
Капейку, другую за працай зьбярэм мы,
злыдзень змарнуе,— зьбіралі дарэмна.
Шмат каму нашае сёньня варожа
гатоны атрутай,
— чорнай пакутай,
— чорнай пакутай
стрыножыць!

Чэшуцца рукі спрадвечных зладзеяў,
рвуцца стрыножыць, ды і сіл не стае ім!
Корчыцца помета ў іх сэрцы
здрантвельым...

А глянеш наўкола—будуюцца сьмела!
Праца віхрыста ўзьняла завіруху

і хочаш ня хочаш:
— а песьню рабочых,
песьню рабочых
— слухай:

4

Гэй-жа, разам!

Гэй-жа, разам!

Гэй!

Адразу

возьмем

разам!

Гуртам!

Дружна!

— Хлопцы, здужым!

Гэй, яшчэ!

яшчэ!

яшчэ!

Будзе сонца

зьзяць ярчэй.

Што ня стане

ў час рабочы?

ў нас і камень

зарагоча!

Гэй!

Адважна!

Ўсё для нас!

Дай, наляжам,

друж-на!

... Раз!

5

Эх, сасоньніца-сасна,
нашы дні суровыя

Бервяно да бервяна,—
хата новая.

Дзе-ж раскінута багна
вырастуць дуброваю:

за сасонкаю сасна—
сосны новыя!

1926 г.

ВАРТАЎНІК

1

Ночанька цёмная голаву зьвесіла,
— Сумны ты, дружа?
Знаю, ня весела.

2

Шорах пачуецца, постаць находзе,
думка адна: бязумоўна, злодзей.
Хто-ж яго ведае, хто разгадае?
Кажуць, што ночанька гора стварае.
Крамы жалезныя. Сэрца слабое.
Страх неразлучны з праклятаю цьмою.

3

Часта ўначы валацугі праходзяць,
ведаш, дружа, ня кожны з іх злодзей.
Часам бывае падыйдзе каторы
дасьць закурыць, ад душы пагаворыць,
сядзе ля крамы, такі ўжо ў іх звычай,
сьмела, ня бойся ты іх, вартаўнічы.

Глуха на вулиці. Скованы камень.
 Зъязе ліхтар, нібы зорка ў тумане.
 Гутарку з стрэхамі, страшна парою,
 цемень заводзіць сыпучай імглою.
 Холадна. Жудасна. Ногі слабеюць.
 Сэрца ў трывозе начной ледзянее.

Знаю, ня весела. Ночка цягучая
 цемрай васеньняю так надакучыла!
 ...Толькі як дворнік старэнькі устане—
 думкі ўзьвіюцца,—радасьць сьвітання!

15. X. 26

ГАЗЭТЧЫК

Ад самай раніцы застыўшы ўвесь ад сьцюжы,
стаіць з газэтамі ля крамы на рагу.

Па бруку носіцца, мяцеліцаю кружыць
грукат гораду, звычайны грукат гул...

Вецер і мароз—ну проста дух займаюць,
а ён крычыць, схапіўшы бляск навін:

— Чан-Кай-Шы - нам здрадзіў у Кітаі!
— кат Пілсудзкі топіцца ў крыві.

— Троцкі з Сталіным ня хоча пагадзіцца...

— Ё Менску хутка ўжо залязгае трамвай!

І так ад раніцы навіны б'юць крыніцай,

І так за дзень—рубель, а можа два...

Над белым горадам зазьзяюць ясна зоркі,
на вуліцах дрыжыць вітрын электра-сьвет...

З «апoшніх вестак» скруціць ён махоркі

— і дамоў, з астаткамі газэт.

На печцы цёплай ён журналы разглядае,
у вочы сонныя залазіць чорны дым—
і скроні мёрзлыя спакойна зачыняе:
заўецца сон вяночкам залатым.

А раніцаю зноў—няхай мароз, завея,
няхай трашчыць старая галава:
у горад сунецца, і сэрца ледзянее,
і зноў за дзень—рубель, а можа два..

2148

Г У Д К І

Малодшым маім таварышам—дзецям працоўных Савецкай і Заходняй Беларусі—прысьвячаю.

1

Як толькі ноч суровая
за небасхіл зьбяжыць,
зарніца каляровая
над краем задрыжыць.
Устануць і зьбіраюцца
на поле мужыкі,
а ў горадзе ўзьвіваюцца—
гуакі... гуакі...

2

Рабочыя адважныя
на фабрыку ідуць—
хутчэй пазбыць сярмяжную
нам спадчыну бяду.

У вёску з самажнейкамі
імчацца цягнікі.
Пачуюцца з жалейкамі
гудкі... гудкі...

3

Як глянеш, сэрца радуе:
будуем новы лад.

У кожнай хаце радыё
і радасьць зацьвіла.

Была дрыгва далінаю
праз цэлыя вякі,—
цяпер гудуць машынныя—
гудкі... гудкі...

4

А сонца шле праменьні нам,
вось быццам на папас.

Мы помнім, помнім Леніна
ня стала сярод нас.

Ї змоўклі над краінаю
сякеры, малаткі:
заплакалі хвілінаю—
гудкі... гудкі...

З песьнямі агністымі
і крэпнем і расьцём.
Мы будзем куністамі—
на зьмену мы ідзём.
Мы будзем абаронаю
мы ўсе—франтавікі,
хай клічуць нас чырвоныя—
гудкі... гудкі!..

1975
P

ВЯНОК

Сумны сёння дом дзіцячы,
ня звініць крылёты!
І вось вецер быццам плача—
скрыўджаны утратай...

. . .

Бяспрытульная дзяўчынка
згінула—змарнела.
Хлеба чорнага скарынку
тыднямі ня мела.

Што-ж рабіць? Каму схіліцца?
Дзе знайсці збавеньне?
Сохне твар, як жоўталісьце,
сохне ў сутарэньне.

На работу дзе наняцца,
дый гадкоў-жа восем.
Хто там дасьць якую працу,
дый каго папросіш?

Цяжка, цяжка і сьцюдзёна
і няма прыпынку:
ні матулі, ні знаёмых,
бедная дзяўчынка.

Горам лютым ветры выюць
асушаюць сьлёзы.
Сэрца плача. Грудзі ныюць.
Страх нясуць марозы.

Як заўсёды, ой бадай іх,
дні бядой ляцелі
і як баецца у байцы
сірату сустрэлі.

У прытулак наш забралі
і лягчэй ёй стала.
Але вуліца бяз жалю
сілу падарвала.

Шанавалі—даглядалі
любую сястрыцу.
Ў вечар песьні ёй сьпявалі,
толькі-б ня журыцца.

Толька-б вась каб сум закінуць
і няўспомніць гора.
Зьвіць дзяўчыны-сірацінцы
радасьць з ясных зорак.

Але сёння цёмнай ноччу
сэрца замаўчала
і жыцьцё, як той лісточак
з дрэва адарвала.

Над пагорбленай царквою
завывае вецер.
Апавітае імглою
зашумела вецце.

Сумна-сумна над курганам
ставяць дамавіну.
Сэрца жудасьцю нязнанай
рвецца ў сьвет—даліну.

А наўкол крыжы, магілы,
помнікі, капліцы.
Ой, шкада дзяўчынкі мілай,
Ой, шкада сястрыцы.

Ня сьціхае шум зялёны,
жаласьліва-хмурны;
ў гэтым шуме засмучоным,
быццам звон хаўтурны.

Захісталіся бярозы,
як сіроты плачуць,
нібы сьвечы пры дарозе,
сьвечы, няіначай.

Развітанням дзеці-дружкі
боль ў вянок зывіталі—
напісалі на істужцы:
— Сірацінцы Галі.

12. IX. 26 г.

НА ЛЕВА—ЛЕВАЮ!

Усебеларускаму Зьезду
Саветаў 5-IV-1927 г. Менск.

Мінае дзесяць год
адзінаму Савецкаму Саюзу!
Дазналіся ўсяго!
Былі цяжкія дні!
Жыцьцё падтрымлівалі
тухлай кукурузай,
мякінай чэрстваю
і сокамі брусніц.
Параскіданымі
нам сталіся сялібы.
І там, дзе фабрыкі—
шкілеты шэрых сьцен.
Ня лёгка сталася
на слаўным перагібе!
Ня лёгка быў
прыход
жаданых зьмен!

Мінаў за годам год!

Ня зналі супакою...

Гнеў „пакрыўджаных“
прышлося сунімаць.

Народ—

адна сям'я сусьвету.

Што-ж такое?

Мы ведаем:

бяз вырадкаў
сям'і яшчэ няма.

І хоць-бы ў нас,—

Савецкая краіна.

Дыктатура. Пролетарыят.

А зноў—вылазіць

за прылавак магазыну,
як масла на ваду,
буржуй і бюрократ.

Браты іх туляцца

пад стрэхамі Эўропы,
вылазяць новыя
на нашы берагі.

Часамі хочацца

раздуць застыўшы попел
і рэволюцыяй
ударыць
раз,
другі!

Эх, маць трохтварая!
Дубініцу зацягнем

і паставім
новыя масты.

Грамадай дружнаю
рабочыя сялянам
машыны створаць
і асушаць балаты...

На лева—
леваю!

Я заклікаю,
стройна!

Краіна родная!
Сягонья твой парад!

Пяю ня лірыку,
а эконо-надстройку
пра рост чырвонца,
пра наш Савецкі лад.

Гэй-гэй, таварышы,
на слаўным пераломе
многа зьбілася з дарогі—
ну і што-ж!

А сёння мы
вітаем родны
Гомель
і родны, горды Сож.

Дарога ў будучыну кліча—
бязумоўна!

Там сонцасьвет
інакшы, залацей.

На лева—
леваю!

Я заклікаю,—
стройна!

Сьмялей ў будучыну,
леваю!
сьмялей!

К Р Ы Ё Д А

Акадэмічнай канфэрэнцыі па пытаньню рэформы беларускага правапісу і азбукі прысьвячаю.

Няхай імгла,
Няхай імклівіць восень,
Няхай вятры акутваюць выцьцём.
О, дні крылатыя!
Нікога мы ня просім
авеяць радасьцю юнацкае жыцьцё!

Паклоны біць?
—Вясьне вясёлка-тканай,
дый пералівам сонечных крыніц.
Як добра жыць!
Цаглінкаю румянай
Будуеш новыя, нязнаныя нам дні.

Пяшчоты радасьці
вірліва-творчай працы,
як песьня звонкая,
як прозалаць—агонь
агорнуць ласкава
і нават дзіўна, братцы,
ня чуе зморнасьці юнацкая далонь,
Бывае ўсё-ж
і сумна часам стане,
крыўдай лёгка сэрца разгнявіць.
Ёсьць-жа людзі з доўгімі вушамі,
але ці варта толькі гаварыць.
Няхай туга
зьвіе цябе часамі,
увечар восені, увечар мітульгі,
тады прыпомніцца
і жудасна мне стане,
— сьвет забыты, сьвет другі.
А сеньня—мо' таму, што восень
сьцюдзёным сьвістам
ладзіць свой звычай—
крыўду горкую успомніць давялося!
— А як забыць?
Люблю-ж я родны край!
І слова мне
так дорага і блізка;

Ў сугуччы гордых слоў
крыляцца дні цяпер!
Сабраліся...
Няма гаручай іскры!
Гатовы выкрасьліць любімае мне „р“.
А хто адважыцца
поэму дзён бурлівых
бяз „р“ —
сьлюнявасьцю лірычнай апяваць?
Забыліся!
Забыліся на дзіва...
Ну, што-ж!
Як сьцэлецца,
дык так і будуць спаць!
Адно што сэрца радуе бязьмежна:
вечны гоман вуліц гарадзкіх.
Як зоркі ясныя,
як месяц беласьнежны,
як шэлест працы моцнае рукі.
Няхай імгла,
Няхай імклівіць восень,
няхай вятры раскідваюць выцьцё.
О, дні крылатыя!
Нікога мы ня просім —
авеяць радасьцю юнацкае жыцьцё.

Сьнежань 1926 г.

МІНІСТР

О, Бэрлін! Вялікі горад!
Прывітаньне! Guten Tag!
Над асфальтавым прасторам,
як і ў нас крыляцца зоры—
ды інакшы толькі сьцяг.

Два жыцьці... На Фрыдрыхштрассэ—
неўгамонны, п'яны шквал.
За рэкламнаю прыкрасай,
гордай сілай, змрочны часам
завадзкі стаіць квартал.

Там бяда гасьцём звычайным
і на скронях кроплі сьлёз.
Там... сягонья, хоць патайна,
творыць злучана, адчайна
для краіны лепшы лёс.

Белай плыньню хвалі Рэйна
б'юцца злосна ў берагі.

Энгельс, Маркс, Ласаль і Гэйне
чулі ў хвалях веснавейных
гоман родны, дарагі.

А ў піўных пяюць цыгане,
звон бакалаў, пляска, сьвіст.
У кутку сядзіць, як глянеш,
бяспрытульны віленчанін—
бэ-эн-эраўскі міністр.

Грудзі ныюць, высыхаюць,
за душою ні рубля.
Па далёкім родным краі
сум агортвае—зьвівае,
як-ні-як, свая зямля.

Там Дзьвіна і слаўны Нёман
даражэй, чым горды Рэйн.
Там пачуеш звонкі гоман,
там і Віцебск, там і Гомель...
Эх, хутчэй-бы, эх, хутчэй!

І у думках ён імчыцца
праз фокстроты і джаз-банд...
— Вось у Менску, у сталіцы,
правіць роднаю зямліцай—
і зганяе прэч туман.

Думкі зьніклі... Рыкашэтам
злосьць кідала яго ў жар.
Беларусь над цэлым сьветам,
як Расія—край Саветаў
і абраны камісар...

Дні плылі... Міналі годы...
Зьмен віхрыстых ён чакаў.
Няўсьміхнулася пагода,
беларускаму народу
ліст раскаяньня прыслаў:

...„Думаў так, а выйшла гэтак;
рвуцца ў даль за годам год.
Ў Беларусі ўсё саветы,
шлях аздобіў агняцвіетам
шматпакутны наш народ.

О, прымі мяне, як сына,
шчыры шлю табе паклон.
Разам зробім для краіны,—
зробім—лепшыя хвіліны,
стрэнем радасьць новых дзён“.

І задумаўся, а сьцюжай
камянела ў жылах кроў...
Калі ехаць—значыць дружна,
працаваць, як сьлед, напружна,
бо... змагу вярнуцца зноў.

І сабраўся наш народзе
і рабочы і мужык
і ўхвалілі: хай прыходзе
бо, як кажуць, не зашкодзе
ў кожнай хаце лішні цьвік...

ФАБРЫКА СЬМЕРЦІ

Сучасны лад у Польшчы зьдзе-
камі і катаваньнем працоўных За-
ходняй Беларусі перасягнуў былую
царскую Расію.

(З газэт)

Краіна родная! Дарогі крыжавыя,
скажэце гоманам нахмураных прысад:
— глумілі нас фэльдфэбелі Расіі,
як быццам поле ў буру буйны град.

Дарыла торбы нам, жабрачыя дарыла
«культура» чорная разьюшаных баяр.
На струны з нас зьдзіралі нашы жылы,
смакталі кроў памешчык і жандар.

Сьвету яснага ня бачыў край вякамі,
грудзі кволяя сьціскаў халодны мур.
Слова роднае закоўвалася ў камень,
народ наш знаў: турму і сьмертны шнур.

Прайшлі гады... Народ з няволі выйшаў.
Жыцьцё інакшае спаткала Беларусь.
Але мы помнім, помнім на Лукішках
быў павешаны адважны наці Кастусь.

І сёньня... там... у загранічных ботах,
жандары-найміты крываваю разьнёй,
нашых змучаных братоў за польскі
„злоты“
зьяврына катуюць, накінуўшысь грунём.

Зарасьлі былі сьляды баяр праклятых,
загінуў бляск фэльдфэбельскіх пагон.
А сёньня... там... будуюць казматы!
А сёньня... там... няведамы прыгон!

Па сьпінах мужыкоў ангельскі сьвішча
шомпал,
гуляе паншчына—нікчэмны чорнацвет.
Чаго-ж маўчыць культурная Эўропа?
Крык зьяволёных даносіцца ў сусьвет!

Зноў Лукіскіх камер не хапае,
зноў шляхі афарбавала кроў...
Што-ж паноў разьюшаных стрымае?
Правіць турмамі Пілсудзкі-Мураўёў!

Але шляхі адважнага змаганьня
ня змые паншчына кі. учаю крывёй.

Надыйдзе новае, агністае сьвітаныне
Сярпа і Молата над злучанай зямлёй.

...Краіна родная! Дарогі крыжавыя!
Гудзеце гоманам нахмураных прысад:
— Польшча сёньня, як царская Расія—
краіна сьмерці!.. Краіна цёмных крат!..

ПАДАЖА

ПАДАРОЖЖА

...І ўгорад замызганы ў прочкі
пайшоў я збярозавым кіем...

...Сабака правёў да прысадаў
і назад невясёла памуляў...

Язеп Пушча

Раніцай - рана,
чуць сьвет зарою
залье пазалотаю нашу зямлю, —
пайду ў Падарожжа, пайду даліною,
моладасьць ветла прасторам схілю.

Сінім туманам,
расою сасновай,
вочы прамыю, песьню гукну!
Разам з заросшай зялёнай дубровай
шэлегам лісьцяў сябе апрану.

Пайду праз балоты...
Гэй, гэі, дрыгваю!
Сустрэну я вербаў раскіданы шум.
Ці простаю сьцежкай іду ці кривою—
радасьць у сэрцы сваім нашу.
Вышаў я ў сьвет...
Дарога цяжкая...
Імкненьне—адно што ўцяшае, заве.
Дарогай сялянку за працай спаткаў я,
ўсьміхнуўся ў вачох яе вольны сусьвет...
Імкненьні юнацтва...
Гэй, гэі, Падарожжа,
вечнае сонца, радасны кліч!
Наша жыцьцё навальніца ня зможа
ў родных прасторах бязьмежнай зямлі.
Няхай сутарэньне
мяне прабачае,
пайду па шляхах беларускіх далін.
Пайду я па вёсках, бо іх пакідаюць,
нявывяўшы ў полі заросшы палыны.
У горад ідуць...
Да прысадаў сабака,
шавелячы хвост, прабяжыць усьлед.
Іх ня прывабіла, сілай някай,
хата-чытальня, ячэйка, савет...

З жыцьцём нясуладзіўшы,
як на чужыне,
пакінуўшы вёску сьціраюць асфальт.
Любоў да жыцьця
няпрыкметна ў іх стыне,
ня вабіць іх заўтрага сьветлая даль.

А горад бязьлітасны,
горад бурлівы,
— зьнямог,—
ён ня спыніць крылаты свой бег!
..Бяспрытульнымі
песьнямі выюць нудліва,
праз сьлёзы ўзьнімаюць асінавы сьмех.

Ім не ўдалося
з горадам зжыцца,
дзіка ім песьня сталёвых машын.
Горад іх давіць, як пылам кастрыца,
як вёску іх родную горкі палын.

Кожнае слова іх
смутак зьвівае,
быццам бясьсілем хварэе ўдава.
Эх, Беларусь, ты мая, залатая
згіне дарма не адна галава.
Няўжо гэтак цяжка
на новай пуціне

радасьцю ўсеяць дзянёчкі свае?
Няўжо праглыне іх карчмы багавіньне
дый сум замагільны на век абвіе?..

Пайду я прасторам
лясной Беларусі,
пайду на шляхох беларускіх далін.
Горад, мой родны, я не зракуся
гучных мэлёдый сталёвых машын.

Толькі прайду я
далінай вазёраў,
там—пакарчум палын-траву.
Зноў я вярнуся, вярнуся ў свой горад
і пакланюся яго харакству...

Полацк, 1926 г.

ВІРАТЛІВЫ РАЗЬБЕГ

Бадзёрыя дні!
Сонцатканяя словы,
як хваля, шумліва
ўзьвіваецца верш.

Сьцежкаю новаю,
працай вірлівай
нязнаныя дні
спатыкаем цяпер.

Шчасьцем агністым,
вясьняна-бурлістым,
думкі нясуцца віхрыста
угрунь.

Радасьцю сьветлай,
як сэрца поэта,
цвіце залаціста
мая Беларусь!

Родны мой горад,
пуцінай асфальту
люблю пасаволіць,
бывае налёт...

А ў полі вазёры,
ў вазёрах крышталёных
буйныя кроплі
народных сьлёз.

— Чаму? Я ня знаю,
як ветліва гляне
сонейка ткане
ў вей-харастве,—

Я ўспамінаю:
песьню й паданьне,
возера й замак,—
былы чорнацвет.

Гнулі, ой гнулі
народную сілу
няволяй паганай
да жвіру-зямлі.

Прайшло! Прамінула!
Жыцьцё ўскаласіла

зернем румяным
прывольных хвілін.

І лютая сьцюжа
і вецер расхрыстань,
ніколі ня здужаюць
сілы віхрыстай.

Словам мужычым,
як радасьць свабодным,
словам гаручым,
як прозалаць зор,
дні акрынічым
крыніцаю роднай,
прымусім сугуччам
разьліцца прастор.

• * •

Часта ў над вечар,
вось быццам, як звычай.
думцы схілюся,
цэлую жыцьцё.

І чую, як шэпча
пасёлак фабрычны:
— для Беларусі
расьцём, расьцём.

Расьцём для краіны
такой невялікай,
якой мы павінны
ў лагчынах балот

заўтрае клікаць
сталёвай машынай,
узьяўшы няўпынны
дзён сьветлых узьлёт.

Ці-ж мы, маладыя,
ня любім даліну
муроў камяністых,
як гордых скал?

Дні залатыя,
авеяць павінны
песьняй віхрастай
фабрычны квартал!

У шэрым завулку
разносіцца гулка
і ў цёмныя ночы,
і ў сонечны дзень
скрогат суровы
машыны сталёвай.
як песьня робочых
агнём з грудзей.

Бывае нявесела
стане часамі,
гул праглыне,
як увосень багна.

Голаву зьвесіць,
(бо сэрца ня камень),
а працы ня кіне
рабочы юнак.

— Таварыш, даволі!
Змарыліся рукі!
Хвіліну, чакай,
Неастынуць агні!

Хай сьцішыцца грукат,
як вецер у полі,
машыну стрымай,
— адпачні!

Машына ня грудзі
Нязморуцца ў працы,
колы ня рукі
ня будуць слабець.

Вечнасьцю будзе
пералівацца
гоманам гулкім
машыны разьбег.

Юнацкія сілы
ой, лёгка патраціць.
Бяз сонца, цягуча
прасунуцца дні.

А трэба, мой браце,
каб нас атуліла
каханьнем гаручым
барвовасьць зарніц.

Часта ў над вечар,
вось быццам, як звычай,
зоранькам шустрым
схіляю паклон.

Сэрца мне шэпча,
таемна ў надзвычай,—
выйдзем насустрач
вялікіх дзён.

Выйдзем, няйначай,
як з песьняй прывольнай,
дружнай грамадай
ў бязьмежжа зямлі.

Многа патрачана,
знойдзена болей.

Знойдзена радасьць
нязнаных хвілін,
О, воля юнацтва—
пара захапленьняў!
Адвага! Бадзёрасьць!
Вірлівая кроў!
Віюцца за працай
мае лятуценьні,
як чайка над морам,
як сьмелы арол.
Думкі нясуцца,
віюцца вяночкам
часамі бурліва
ўзьнімаюць мяцеж.
Як быццам лісточкі
вясною віюцца,
юнацтвам шчасьлівым
зьвіваючы верш

Сьнежань 1926 г.

.....
Што нашу молодасьць
зможа стрымаць?..

СТРУНА

Крані струну ў ірталю свайх,
стрыну шматзвонную заўрас.

МОЛАДАСЬЦЬ І СОНЦА

Крылацца дзюкі, як струна,
і ніхто не злучыць на-пад ірталю
крані струну ў ірталю свайх,
стрыну шматзвонную заўрас.

Судьбы несут
и в жизни и в смерти
Судьбы несут
и в жизни и в смерти

О, злая судьба —
пора захлебывайся!
Ах, злая судьба —
пора захлебывайся!

Видишь ли, прости
нас и твои,
как и твои,
не забывай нас

Душа моя

МОЛЛАХАДЖИ ГОНДА

Улыбка моя

Видишь ли, прости

нас и твои,

как и твои,

не забывай нас

Сентябрь 1971 г.

СТРУНА

Крані струну ў грудзёх сваіх,
струна шматзвонная зайграе,
завоніць песня залатая—
крані струну ў грудзёх сваіх.
Крыляцца думкі, як страі,
і ціха шэпчуць па-над краем:
крані струну ў грудзёх сваіх,
струна шматзвонная зайграе.

ПРАСТОР КАЗАЦКАЙ КОНЬНИЦЫ

Сонца
ў дзіўных скалах
славу нам славала.

Арол
на небасхіле
ў праменьнях грэе крыльля.

Горы,
шлях арліны,
цалуюць сіль вяршынай.

Даліны
ветравольніцы
прастор казацкай коньніцы.

Я схіліў чупрыну,
ўзышоўшы на скалу:
горам і далінам,
сонцу і арлу.

1926 г. Каўказ.

МЯЦЕЛІЦА

Мяцеліца. Сьцюжа.
Сьняжынкі кружаць...
Вецер галосіць
разносіць
бель.
Сьцюжа,
мяцеліца
сьцелеца,
кружыць
гульліва,
жартліва,
нібы карусель.

Што нам мяцеліца?
Што завіруха?
Што нашу моладасьць
змога стрымаць?
Сьнег весяліца

ліхой пацярухай?
Няхай весяліцца, —
на тое — зіма!

Люблю калі санкі
завулкамі носяць,
дый звонкія бомы
стрыножваюць сон.

Песьняй люблю я
у сьвята прыносіць
у хату рабочага
нізкі паклон.

Люблю я на лыжах
асьнежнай далінай
імчацца ў прастор
срэбрашумных завей.

Што маладому
ў прывольнай краіне
як радасьць жыцьця —
даражэй?

Думанькі сьветлыя
ўсьмешкаю ветлаю
вейна віюцца,
ткуць радасьці ўзор.
Сьцюжа,
мяцеліца,

Целитъ съцелецца,
кружыць.
Звонам
съцюдзёным
вітаюць прастор...

12. XII. 26 г.

Дэсін некалім
Дэсін даўна
Дэсін прамсінны студэнт
Дэсін аўсэрніх
Дэсін аўсэрніх

к нам нінэрні ўдвары

На сваткарніс
Зонкім днрнм
Вядаў і сваст-прастор
— Іхны тавры—

Дэсін вярнннх
Вітаннне а-ав іуд
Прм адроз

Тры бррозм
Тры бррозм і рад
Дэсін внррозм
шнррозм слорам
Квірніс на пасад

ВЯСНА ІДЗЕ...

Дзень чаканы,
дзень румяны,
дзень праменных струн,
дзень вясьняных
лятуценьняў
к нам нясецца ўгрунь!

На спатканьне
звонкім раньнем
выйду ў сьвет-прастор.

Гляну, гляну—
дзень вясьняны
выплыве з-за гор.

Пры дарозе
тры бярозы,
тры бярозы ў рад

Дзень вясновы
шчырым словам
клічуць на пасады.

Цёмнасіняй

злоснай плыньню
мчыцца-рвецца лёд.

Сонца спаліць

і бяз жалю
срэбраны сумёт.

Дзень вяsenьніх

лятуценьяў
к нам нясецца ўгрунь!

Выйду, гляну:

дзень жаданы,
дзень праменных струн...

5. IV. 27 г.

В О З Е Р А

Ціхай гутаркай возера шэпча ў бары,
гнуцца сосны ад буйнага ветру.
Сонца гасіць ліхтар свой на скалах гары
і знікае ў няведамай нетры.

Ветрык змоўк... Цішыня... Веснавейны змрок...
Рдзее прозалаць зорак яскравых.
Пахмурнелі кусты, не шасьцяць і лісты,
толькі чуюцца песьні-праявы.

Пакорная ночанька звонкай вясьне
шалясьценьнямі славу зьвівае.
Месячык выплыў у срэбным чаўне —
баравое жыцьцё аглядае...

Пісня зоранька
закінчає
Хуценька-скоранька
рань заіграє.

З О Р К А

Зорка, ой зоранька,
ветла міргає.
Хуценька-скоранька
рань заіграє.

Гулкі фабрычны
гудок пранясецца,
сілай крынічнай
робота пальцеца.

Літара к літары
гучнае слова.
Радасьцю зьвітае,
радасьцю новай.

Працай, як сонцам,
засьвеціць яскрава
роднай старонцы
багатая слава.

Цёмная зоранька
ціха знікае.
Хуценька-скоранька
рань заіграе.

1926 г.

Ціхей гутаркай вясера шэпча ў бору,
глуха сосны гавораць.
Сонца гасіць ліхтар свой на сучках гары
І знікае ў адзіночку.
Бетрык змывае са свайго лая
Рэчкі прабягаюць з вяснянага
Пахнулі кусты, пахнулі лісты,
толькі чужыя людзі праявілі
Пакорная і жалюшчывая
Масляныя мядзюжкі ў лясных калодцах
Літарэ квітнеюць
Радасцю ззяе,
Радасцю новай.
Грэней, як сонца,
засяціць вясняна
роднай створынай
батарэя слава.

ШАЛЯСЬЦЕНЬНЕ НЯЗНАНЫХ ПЯШЧОТ...

Бэці

I

Сустрэліся ў вечар авеяны
Шалясьценьне нязнаных пяшчот.
Штосьці сэрца маё паланее,
Нібы ўзбурана крыкам няўзгод.

Я ня знаю, аднойчы казалі,
што каханьне ўсё роўна як дым,—
узвіецца пярсьцёнкамі ў далях
ну і зараз-жа гінуць сьляды.

Я ня знаю, а мне вось даволі,
а што блізіцца, што да таго?
Буду сэрцам гульліва сваволіць
пакуль не астыне агонь.

Больш ня будзе, чым быць павінна;
Эх, моладасьць, нібы стацьцё
цёмназорыя вочы дзяўчыны
і мне завязалі жыцьцё.

Цілая зорка
ліва знікас.
Хуцелька-старавыка
права знікас.

ПІСНЯ ПРАКІМІ І ІНШЫМІ

Сустрэліся ў вечар авеяны
шалясьценьнем нязнаных пяшчот.
Неба цёмнае зоркамі ўсеена
значыць пройдзе вясёласьцю год.

Так, здаецца, у нас варажылі
ў новагоднюю ночку калісь;
І ўзьвіваліся радасьці крыльля
ў задуменную зоркую высь.

А ўсё роўна, ці зоркі мігаюць,
ці сьлязьлівыя хмары ляглі.
З нас ніхто і ня знаў і ня знае,
як жыцьцё варажбой атуліць.

Дый ці ростань стаіць перад намі,
каб аддацца ліхой варажбе?
Нашы дні—не маўклівы камень,
а шчаслівы юнацкі разьбег!

III

Румянцам зара па-над садам
заіграла, як твар юнака.

Я сустрэў цёмназорую радасьць,
я дзяўчынку выпадкам спаткаў.

Дык чаго маладому журыцца,
разьлівацца мілоснай сьлязою.
Ці-ж ня лепш узьвівацца крыніцай—
гучных песень вясны залатой?

А вось глянем, усхліпваюць людзі,
і сьлюнявяць вірлівыя дні.
Так бывае, калі хто заблудзіць
даліной жыцьцёвейных зарніц.

Можа ў старасьці й мне сумна стане,
а сёньня чаго сумаваць?
Забыцьцём атуляе каханьне,
рассыпаючы хмель хараства.

IV

Сустрэліся ў вечар авеяны
шалясьценьнем нязнаных пяшчот.

Ня прышоў-бы, падумала: дзе ён?
З сэрца вырваўся-б думак узлёт.

Ну, дзяўчына і сэрца ў дзяўчыны,
а ў сэрцы—палаюць агні
залатога спатканьня хвіліны,
залатыя юнацкія дні.

Сустрэліся! Хто-ж яго знае
я ня мог да яе ня прыйсьці.
Можа й дрэнна, што гэтак кахаю,
як нікога ніколі ў жыцьці.

Больш ня будзе—хоць можа й павінна;
Эх, моладасьць, нібы стацьцё
цёмназорыя вочы дзяўчыны
і мне завязалі жыцьцё.

6/XII—26 г.

АДГУКНІСЯ

Адгукніся слова слову,
вершам весела зайграй.
Залаціцца
Сьвет—зарніцай
каляровая зара.

Адгукніся ліст лісточку
шалясьценьнем вецера.
У прасторы
ясназорым
я дзяўчынку напаткаў.

Адгукніся сэрца сэрцу
іскрай зорнаю ў глыбі.
Ой, выпадкам
вачаняткі,
як вяснянкі, палюбіў.

Адгукніся шчасьце шчасьцю
гучнай песьняй хараства.
З ёй пайду я
залатую
сваю будучыну зваць.

ЗАВ'ЯЗКА

Засьвісьцеў гудок фабрычны;
знача кідай свой варстат.
— Першы раз, было й нязвычайна,
я пайшла ў народны сад.

Вечар быў такі харошы,
як-жа сэрцайка ўстрымаць?
Я ішла... Якой дарожкай?
дыі ня ведала сама.

Падыйшла да рэчкі шустрай,
месяц хмурыцца ў вадзе.
Да мяне, якраз на сустрач,
хлопец ветліва ідзе.

Стаў ля рэчкі, глянуў, глянуў,
усьміхнуўся раз, другі.
Я кідала кветкі ў хвалі,
распльваліся кругі.

— Як цябе, дзяўчынка, клікаць?
Што-ж саромішся, скажы?
... Я сказала, неяк дзіка—
ён-жа мне зусім чужы.

Раптам страх спавіў дзявочы,
— ці застацца, ці ўцякаць?
Толькі вочы... Вочы... Вочы,
сьветлай радасьцю гараць.

Проста дзіўнае спатканьне,
сэрца ў грудзях ня ўстрымаць...
Разыйшліся, як сьвітаньнем
слаўся ў зарасьлях туман.

Зараз кончыцца ў нас праца,
кіну я цябе, варстат.
Пабягу хутчэй спаткацца,
пабягу ў народны сад...

1926 г.

ОЙ, НАПЭЎНА, ЗА ВІШНЁВЫМ...

За садочкам, за вішнёвым,
ой, напэўна, за вішнёвым
у сарочцы каляровай, —

там каханы мой чакае,
ой, напэўна, ўжо чакае
і трывожна выглядае.

Як у верасень лісточкі,
ой, напэўна, як лісточкі,
пахмурнелі яго вочкі.

Сэрца мусіць залавала
ой, напэўна, залавала,
з-за даліны гнеў пазвала.

Але зараз, праз хвілінку,
ой, напэўна, праз хвілінку
стрэне ён сваю дзяўчынку.

Я-ж ня вінна, ўсё бывае,
ой, напэўна, ўсё бывае
і ніхто аб тым ня знае. .

Хочаш так, але сумесьле
ой, напэўна ўжо сумесьле
ўсё ня так, як твае мысьлі.

Але згіне гнеў, даруе,
ой, напэўна мне даруе—
прыбягу і пацалую..

ЛЕГЕНДА

Стаяў палац... Панурай вежай
глядзеў сурова ў сіль далін.
Наўкола лес сыцяной бязмежнай
ліў сьлёзы з стромкіх верхавін.

Стаяў палац... Стагналі сёлы,
мястэчкі гнуліся ў бядзе...
Спрадвеку згорблены,
дарогай невясёлай
ішоў за днём нявольны кожны дзень.

У тым палацы, ў сыценах мураваных
жыла Галіна — панская дачка.
Яна таемна, вечарам румяным
хадзіла ў лес пабачыць юнака.

Сыцяпанам заўся той юнак прыгожы;
з мястэчка быў, ён з нашых сам, каваль.
Сустрэнуцца... На возеры варожаць
і слухаюць жартлівы гоман хваль.

Зьлюбіліся, як зоркі з ночкай цёмнай,
як сонейка з калосьсямі палёў.

... Прышла аднойчы Галя засмучонай,
вочы поўныя гаручых буйных сьлёз.

Жыла агністым шчасьцем кожны вечар
і раптам змушана каханьне пакарыць...

— Волі бацькавай ня можна супярэчыць,—
з другім загадана, з другім мне трэба жыць...

— Як на сьмерць паеду я да шлюбу;
не адну я ўжо сьлязінку праліла.

Даруй мне, мілы мой, даруй, саколік любы,
растацца нам часіна надышла.

Сьцяпан устаў, зьвіліся вочы гневам,
сэрца сьціснулася, моўчкі адыйшоў.

Думкі носяцца—закінуць шнур на дрэва,
каб навек застыгла ў жылах кроў.

Ночку цэльную ў трывозе, ў задуменьні—
ў цёмным лесе ноч правёў Сьцяпан,

Помста выклікала сьмелае імкненьне,—
помста горда выпрастала стан!

Галасіла ў распачы Галіна,
плачам ночаньку за горы правяла,

шкада было Сьцяпана ёй пакінуць,
хоць ня простае крыві яна была.

Шлюбны дзень... Навезьлі падарункаў
ў панскі двор—шырокія вазы.
Баль кіпіць... Зьвіняць кадрылем струны,
льецца пот з замучаных музык.

Слугі панскія збанамі носяць піва,
дый віна за збанам новы збан...
П'яны гоман носіцца жажліва
над аголенымі хатамі сялян.

Баль кіпіць... Багатае вясельле!
Шалее паншчына на розныя лады...
Пасьцель пуховую ў пакоі слугі сьцелюць,—
сбраўся йсьці з Галінай малады—

і раптам крык!.. Трывогай задрожалі
госьці п'яныя, запенілася кроў.
— Сьцяпан прышоў памсьціць панам за Галю.
Сьцяпан, а з ім грамада дзяцюкоў!

Крывёю сьвіснуў чэрап маладога,
і гаспадар ужо, канаючы, ляжыць.
Галіна скручана халоднаю трывогай:
каханьне й ненавісьць ня могуць разам жыць!

А тут і варта ўзбройна падасьпела;
мячы крывавыя ад сьветачаў блішчаць...

Хвілінаю Галіна анямела
дый потым стала залівацца-рагатаць...

Сьцяпан пачуў—ня можа больш змагацца,
сілы трацяцца. Ё вачох імжыць туман.
Прышла пара з жыцьцём яму растацца;
Ё прадоньне возера з вакна зьяцеў Сьцяпан.

І раптам возера ўздрыгнула, загрузэла,
халодным гулам моцна ўдарыў гром!
І стала возера, як жвір акамянелы;
хвалі шумныя застылі курганом...

А няпрытомная Галіна рагатала...
Шалёным віхрам вецер застагнаў...
Зямля затрэслася!. Разьнёсься гул абвалу
І зьнік палац—стварылася багна.

... Васеньнім вечарам засьвішча ё полі вецер,
застогне лес, рассыплецца імгла...
Ё мястэчку, ўспомніўшы расказваюць дзецям,
— Было даўно... Тут быў палац...

1926 г.

ПЕСНЯ

І стаіць каліна,
за калінай лозы.
Новай пуцявінай
новыя палозы.

Сосен цёмнасініх
многа ў нашым краі.
Там, дзе багаваньне —
кòлас вырастае

Там, дзе шыр балотаў,
вечных лоз драмучых,
там кіпіць работа
радасьцю гаручай.

Сьцелецца пуцінай,
сьцелецца ня вузкай —
водгульбе ў даліны
песень беларускіх.

ДЗЬВІНА

Добры дзень,

— змайце загары — змайце,
я прамой неслучайна з вамі
рэтую Дзявіна.

Самаліны **ДЗЬВІНА**

Прывітанне істоты даў
памяць буйнага, нежыццёвага,
ісконнага ляду.

Залатына-Жуліна

можа ступіла неспя,
Добры дзень тва, вядучы,
Добры дзень Дзявіна!

ДЗЬВІНА

I

Добры дзень,
зялёныя загоны—дываны,
я прышоў паслухаць з вамі
гутарку Дзьвіны.

Сакалінай-пераліўнай
прывітала песняй даль,
плынь бурлівых, цёмна-сініх,
векапомных хваль.

Залаціцца-весьяліцца
звонка-струнная вясна.
Добры дзень, вам, палачане,
добры дзень Дзьвіна!

II

Шустры ветрык жартаўліва
у кустох зашалясьціць.
Гоман хваль Дзьвіны бурлівай
чую першы раз ў жыцьці.

Мілагучныя вяснянкі
ў сэрцы туляцца ў мяне.
Ля ўзьбярэжжа палачанкі
песьняй шлюць паклон вясне.

Радасьць—іскрамі шугае,
ў полі—кветкамі гарыць.
Хвалі звонкія змываюць
бераг замкавай гары.

Плыньню плаўнаю, свабоднай
ціха коцяцца чаўны.
Прывітаў я песьняй роднай
Запалоцьце Скарыны.

III

Росная раніца,
сонцам румяніцца,
нібы дзяўчына,
каліна.

Птушкі-вяснянкі
пяюць спазаранку
ў сасоньніку,
як на гармоніку.

Смутку ня знае,
вясна залатая.
ніколі
ў бязьмежным полі.

Хвалі, бывае,
журбу абуджаюць,
нявесела стане,
як глянеш.

IV

Жыцьцю маладому вясной не астыць,
ня спыніць яго песьні стазвоннай.
Чарадою пывуць па Дзьвіне платы,
мінаючы горы, лясы, балаты,
пад сьпеў маладых пятагонаў.

Забаўна пывуць за платамі чаўны,
хістаюцца ў золаце хваляў.
Любыя песьні гульлівай Дзьвіны
ў сонечнай радасьці звонкай вясны
чаму спавілі мяне жалем?

Жудасна. Крыўдна. Яшчэ вярста,
і гоман прывольля зьнікае.
Сьлёзы нядолі там лье бедната,
пазбаўлена ў роднае хаце кута—
мовы роднае іх пазбаўляюць.

Сьцюдзёным туманам на сэрцы іржа
балюча атручвае радасьць.
Дротам калючым сьціскае мяжа,—
а за мяжой кайданы бразжаць,
кучаравыя сохнуць прысады...

V

Вечарам ясна-вясеннім
 люблю рассыпаць лятуценьні.
 Хочацца ціха, пакорна
 туліцца да ночанькі зорнай,
 забыцца аб дзеннай завеі
 хвілінкай маленькай аднёю.

Хочацца думкамі ўзьвіцца
 над вольнаю ў сьвеце зямліцай!

Люблю прытуліць лятуценьні,
 дый.. цені, праклятыя цені
 Беларусі спраўлялі хаўтуры
 сваёю гвалтоўнай «культурай».
 Беларусь не па сэрцу, скрыгочуць,
 засланілі-бы, гады, ёй вочы.

О, цені, прыблудныя цені
 носіць імглістая цемень.

VI

Сказ пра Дзьвіну нам раскажа парою
лірнік, схіліўшысь пакорна журбе:
„Бераг твой срэбны, дно залатое,
кроў працякала, Дзьвіна, праз цябе.

Шляхта, ксяндзы, ізуіты зьвярына
глумілі бязьвінных тутэйшых людзей.
Набегам няволілі нашу краіну
хэўра разьюшаных рускіх князей.

Дый палачанкі княжны Ефрасініі
сённяя стаіць не адзін манастыр,
хоць змоўклі-заціхлі у зарасьлях ціны
шумныя хвалі сівой Палаты.

Там, дзе радзіўся Францішак Скарына,
чакалі стагодзьдзямі сонечны дзень.
Раней ізуіты глумілі бясчынна
і пакаленьне праклятых князёў“.

VII

Неяк думкі ўзв'іюцца варожа,
глянь адно,—за царквою царква.
Гэтым скарбам падушца змога
з перамогаю толькі Масква.

Пасінеўшы стаяць камяніцы;
бывала пад бразганьне шпор
кадзеты хадзілі маліцца
ў праславуты Сафійскі сабор.

І многа, ой, многа было іх:
аплялі, як на пасецы мох.
Але ўсё-ткі народ наш устоіў,
захаваўшы хоць мову ў грудзёх!

Сённяя новымі ўзорамі звычайі
сталі наша жыцьцё аздабляць.
А чынушы „былого велічя“
хоць за... ногі гатовы кусаць.

VIII

На вуліцах сьціхне ўвечары гоман,—
„былое величье“ ў пролазах цьмы
песьню заводзіць пад хрып грамафона:
— „бывали дни гуляли мы“.

Зьбяруцца суседзі зблізку, здалёку
паслухаць „восточный цыганский романс“,
вып'юць па чарцы вішнёўкі салодкай,
пульку сыграюць адну ў профэранс...

Вістуюць усе. Азарт забірае...
Бяз козыра... Ў цёмную... Бубні-звон.
Жанкі падкіднога сабе падкідаюць,
хрыпіць, пацяшаючы іх, грамафон.

Анекдот?—бясспрэчна! Жарт?—бязумоўна.
Сьмех?—ён-жа радасьць пары залатой.
... На вока папаў „Беларускі слоўнік“,
застыгла вясёласьць, зьмяніўся настрой.

IX

Скубуць намі ўзьнятае роднае слова,
расьцьвіўшае пышна, як сонца, як дзень.
Слову служылі грудзі аховай,—
ня вытруціць вольна ўздыхнуўшых грудзей!

О, пакаленьне,— „пшаніца хрыстова“,
было узьнялося, як вецер з-за гор.
Стрыножыць імкнуліся роднае слова,
што вызваліў Наш Семнаццаты Год.

Ніколі ня сьцяць ім жыцьця маладога,
не зацямніць нашых сонечных дзён.
Няхай-бы гулялі сабе ў падкіднога
дый соладка слухалі-б свой грамафон.

О, спадчына лютая! Хто-бы забраў-бы?
(Жыцьцё не да смаку бяз розных прыкрас)
З пасагам адалі-б, з прыбыткам, запраўды,
адно, каб ня стала іх толькі у нас.

Х

Шэлест гульлівы, шэлест вясеньні
ветрыкам носіць мае лятуценьні.

Звонкае поле. Зялёныя сьцежкі
сэрца ўзбудзілі квяцістай усмешкай.

Знаю я, знаю, рассыпецца цемень,
знікнуць-загінуць прыблудныя цені.

Вораг, як хваля у сьнежні, застыне.
Эх, залатое Наддзвіньне!

Полацк, 1926 г.

...Родину и матерей
никто и никогда не забывает“...

И. У т к и н.

«Д В А Ц Ц А Ц Ь»

3 поэмы майго жыцьця

Маці маёй
прысьвячаю.

МАЦІ ПАСКАЗАЛА...

1

Маці мая! Матуля мая!
Мінулае гора ў тваёй сівізьне...
Я, схіліўшыся ў думках,
пакорна стаяў;
за вокнамі слаўся сьнег.

Слаўся сьняжынкамі,
слаўся над краем,
слаўся, ўзбудзіўшы ўспаміны стацьцём...
Маці, матуля мая дарагая,
мне расказала
пра наша жыцьцё:

Першыя пяць песень, у другой рэдакцыі, былі зьмешчаны ў зборніку „Па беларускім бруку“ пад назвай „Мая казка“.

— Студзень. Шосты год.
Дваццатае сталаецце.
Водзе ў карагод
голад свае сеці.

Холадна. Мароз.
Узор на вокнах віўся.
Добра-б толькі рос,—
ты, сынок, радзіўся...

Помню той вечар,
вечер ня выў.
Шукалі за печчу
святое травы...

Малілася хата,—
ў пашане Спас...
— Будзе багаты,
ў шчасьлівы час!..

Болью затросься
бацькавы твар,—
цяжка жылося,
мацнеў цяжар.

Высахлі грудзі,
хата, як склеп...
Добрыя людзі
прынеслі на хлеб.

— Студэнты, Ніксіты гол,
Дэмакратыя сталася
Бэаго і ўрагого
Голла саас гол.

Хордапа Марпа
Бэа-не вольнах віся
Дэма-а гол і рос-
тм, дык-а, рэаўсе.

3

І ў гэты вечар
і вецер ня выў,
і сьнег карцеччу
у вочы ня біў.

У горадзе звонка,
вітрыны, агні;
гудуць беспрасонку
і ночы і дні.

Са сьвістам ізвозчык
імчыцца з гары.
Бярбуюць на плошчы
кіно-ліхтары.

Аркестра склікае
ў кафэ-рэсторан.
Тракцір забавляе
песьняй цыган.

І ў гэты вечар
і вецер ня выў...
Меў вочы, як сьвечы,
гарадавы.

Глуха ў завулках,—
бяднота, гальлё.
Лахмоцьце прытулак
падполью дало.

Ні хлеба, ні сала,
галодная сьмерць.
Рабочы ў падвалах
выкоўвае сьмерч.

І рвецца з падпольля:
„Далоў царскі стан!“
Ня будзе Менск болей
кафэ-шантан.

Вясна прыляцела з надзеяй—
 можа ўдасца работу знайсці.
 Але, дзе заробатак, дзе ён,
 да каго і куды ісці?

І нявесела ў згорбленай хаце,
 грудзі точыць бяда, як іржа,
 хто-ж за горкія сьлёзы заплаціць?
 Камень сьмерці на сэрцы ляжаў!

Бацька ў тракціры з сябрамі
 прапівае сваё паліто.
 Бывае, сваімі рукамі
 задушыць быў цябе гатоў.

Цярпелі нядолевы кпіны,
 жылі кропляю бруднай расы.
 Дачакалі вальнейшай хвіліны
 сівяя мае валасы.

Заўсёды клумкі клопатаў,
сьлёзы, бой, грызья...
Жыцьцё няслася з грохатам,
як пыл ды з-пад каня.

Вадой!.. І сталі-б сьвежымі
і вуліцы і шлях.
Жыцьцё такое-б—зьежаў мы,—
ўгнаілася-б зямля.

Але сьціскала гора нас,—
тупой сякеры сталь.
І так жыцьцём заморана
гібела бедната

Але за што? За што гэта
адны ў сухотах мруць,
другія сытным рогатам
дукаты ў банк кладуць?

Задуменны, нібы вучоны,
на вуліцы бацька блукае.
А на рынку тракцір разгонны
разгулам яго заклікае.

Не працуе, працы—нічога,
дзе мага яго вочы лезуць.
Раз п'яны страсануў гарадавога,
трасануў, пяючы марсэльезу.

Гаварылі яшчэ, што азартам
аб калена зламаў „селядзец”.
Прыляцела суседняя варта...
Так вісела бяда на бядзе.

Судзілі... Сядзеў... Выйшаў...
А ў сэрцы кіпіць непагода...
Кароткія-ж ніткі зацішша
ўвосені шостага году.

Гора з бядою халоднай навадай
 грудзі сьціскалі, як змрочныя дні.
 Ой-жа нялёгка жыцьцё каратала,
 сьлёзы сушыла ня раз на агні.

Ня мала бялізны сьцірала па людзям,
 вечна на пальцах былі вадыры.
 Сілы губляла, атручвала грудзі
 флёркай, крахмалам... дый што гаварыць!

Помню стаяла праклятая восень...
 Хто-ж гэта знае, дзе стрэніш бяду...
 Табе ўжо сабралася месяцаў восем;
 вецер няшчасьцем над намі падуў.

Бацька, як вып'е,—вар'ятам рабіўся,
 і так вось п'яныя ў загрудкі ўзяліся.
 Ведама, тут і нажы ў іх з сабой...
 Бацькі ня стала. Заліўся крывёй...

Ворагу толькі і болей нікому
 долі такой не жадаю.
 Бегчы часамі хацелася з дому...
 Як пражыла? Ня знаю...

Кідацца мне давялося ня мала,—
 да цёмнага змроку ад ранніх зарніц
 Я ўжо казалы, халоднай наваляй
 грудзі слабелі, як сталь на агні...

Дзе-ж я магла хоць падумаць часамі,
 што ўсё-ткі сапраўды лягчэй заживу.
 Ведала толькі: на сэрцы камень,
 ведала толькі: палын-траву.

Ой-жа, з мінулым ня лёгка расстацца,
 ой-жа, ня лёгка вось так расказаць...
 Дваццаць гадкоў праяцела... Дваццаць...
 . . . . .
 Матчыны скроні прамыла сьляза...

ГАДЫ ДЗІЦЯЧЫЯ

10

На Пярэсьпе ¹⁾ нарачыта
сабіралася дзятва.

І ня раз і ня два
мне была мая разьбіта
за лаптою галава.

На магілках Старажоўскіх ²⁾
праз крыжы і курганы
лазіў я па каштаны
і кожны раз і неяк лоўка
дваў картовыя штаны.

Галубоў ганяў са сьвістам...
Часта—выстраімся ў рад
і цішком, праз плот, у сад,

1) Прадмесце Менску.

2) Могільнік на Пярэсьпе.

здымем яблыкi на чыста
i за грыўню Шлёму ў—склад.

I гулялі кожны вечар
у «вайну» супроць паноў.
I вакно i не адно
ў гэты вечар пакалечым.
Ну, а заўтра?—заўтра зноў...

Прывучаць мяне сталі да працы,
за шавецкі ўсадзілі варстат.
Стаў я корчыцца, клеіць абсацы,
шнураваць памаленечку стаў.

Незадоўга паслалі вучыцца,—
купіў з пераплётам „букварь“—
стала „молнией“ мне бліскавіца
і „хозяинам“ стаў гаспадар...

Весялей і на сэрцы ў матулі,—
як-ні-як, небайдосуде больш.
Харашэй прыадзелі, абулі,
і ў кішэні зароблены грош.

Меў яшчэ і другі зароботак,
быў прыслужнік царквы, панамар...
З папіросай, у лакавых ботах
па нязелям хадзіў на бульвар

і валондаўся цэлымі днямі;
слухаў сыпавы катрынкі заўжды.
Разглядваў сабе ў панараме
за капейку—усе гарады.

З тэй пары, як відаць, палюбіў я
родных вуліц і гоман і крык...
Эх, зялёныя дні, дарагія
б'ястурботнай дзіцячай пары.

Былі часы, разносіў вецер іскры!
Матуля добрая,
успомні тыя дні.
І ў ноч і ў дзень
прыносіў нам вятрыска
і страх, і дым
і голад
і агні...

Я помню:
раніца ліпнёвая стаяла,
разрываліся
гарматы, нібы гром.
А ў горадзе
шалёнаю наваляй,
разносіў плач
разьюшаны пагром.

Як расы зарою на байдане,
так на бруку выбітага шкла.
Крамы ўзломаны
ваякамі Пазнані;
сіла чорная па гораду прайшла.

Раптам—

крык, гарматы,

блізка, блізка...

З пагрому я ляцеў—

завулкамі, грунём.

Пад пахай скрыначка

патоптаных ірысак,

а за пазухай—

дзьве пары панталон...

Маці бедная,

старэнькая матуля,

перахрысьцілася,

ўзяла з камоды хлеб;

а ў сьцены стукалі

сьвінцом гарачым кулі...

Мы паціханьку

паўзьлі

хавацца ў склеп...

Мінула ноч...
Замоўклі кулямёты...
Над пажарышчамі
віўся дымны чад.
З склепу вылезьлі,
на плошчу зноў я зьлётаў:
— Прыйшлі Чырвоныя!
Чырвоныя!

... Парад!

Холадна. Застыў
шумлівых вуліц гул.
Бягу ў „каператыў“
раней заняць чаргу.

Поўна галава
радасьці, надзей,—
будуць выдаваць
воблу і алей...

* * *

Вогнішча расклалі.
Холадна. Мароз.
Рана паўставалі.
Выцягнуўся „хвост“.

Многа нараканьняў,
дзе ні закрані:
— Трэба чвэрць, а глянеш,—
толькі залатнік.

Дзе там пералічыш,
абіраюць голь:
выдаюць сярнічкі,
а хаваюць соль...

* * *

Пішучь для парадку,
крэйдай, як па норме,—
на грудзях, на латках,
кожнаму свой номер.

І ў мяне дзесяты,
а прышоў другім.

Хочацца да хаты—
сьцеражэш чаргі...

* * *

Сонца разбудзіла
прозалаць-зара
І мяне зьмяніла
замярзаць сястра.

ДНІ ЮНАЦКІЯ

14

Вей-вечер з поўначы прынёс і раскідаў
завею сьнежную, акутваючы горад...
У вёску дальнюю (гарэлі ў небе зоры)
пайшла нас моладзі рабочай грамада.

Прысады ўбраныя ў сярэбраны паркаль...
Дарога доўгая... Застыўшыя відалі.
Стагналі правады халодным гулам сталі,
ільдом пакрылася гульбівая рака.

За вёрст семнаццаць мы, а можа і далей,
ішлі ў абмен пуцінай сьнежна-сіняй
і несьлі—хто цьвікі, хто хустку, хто гадзіннік
і ўсе авеяны пяшчотамі надзей.

Мінаем хаты мы... Палёў гаспадары
прымаюць нас далёка не гасьцінна:
даюць нам для пацехі бульбы поўасьміны,
а мароз узводзіць белыя мury.

І крыўда і мароз у сэрцы струны рвуць;
такое першае маё азнаямленьне:
ішоў у вёску я—віліся лятуценьні,
ішоў дамоў—схіліўшы галаву.

Сонца адно у ваконца вакно
пастукае, нехаця скажа:

— Настала жыцьцё,
сваё лахмацьцё
вязі—

па гразі,

—распрадажа!

Галодны час... Старасьвецкі абраз
для глянсу алеем абмажуць.

— Маць тваю так!

Самога хрыста

нясі—

галасі,

—распрадажа!

Шаўцы-бедната паходны варстат
паставяць, начыньне развяжуць.

— Да вечару й што ж,
без работы нож

і зноў—

адно,

— распрадажа!

Вясёлы заўжды карчмар малады
сёння нявесела кажа:

— Цяжка цяпер,
трэба цяпець;

вязау—

казу,

— распрадажа!

Так тваю маць!.. Дзе-ж хлеба дастаць?

Трупам на вуліцы ляжаш!

Ой, галыцьбе

дык самога сябе,

сябе,—

за рубель,

— рас-пра-дажа!

Інакшыя дні, інакшыя словы
 вясёлкавым зьяньнем зьвіваюць жыцьцё...
 Сьцеляцца думкі сузорнай падковай,
 пахаладзеўшае гіне стацьцё.

Пазвала жыцьцё за напружную працу,
 бо ў спадчыну нам ад прышэльцаў былых—
 на фабрыках нашых разьбітае, братцы,
 разьбітае ўсё—варстаты, катлы,
 і сьцены ўзарваны, і толькі руіны
 раскінуты цэглай і як-жа тут быць?
 Пазвала жыцьцё адбудоўваць краіну
 пасьяля перамогі, пасьяля барацьбы.

Вось тут, вось цяпер як трэба пазнаў я
 што ворагі мы і паном і цару.
 І тут толькі ўбачыў, што доля ліхая
 вякамі акручвала край Беларусь.

Нязнанае мне прад вачыма паўстала,—
любіў я, расхлыснуўшы грудзі наўсьцяж,
чытаць-пералістываць Янку Купалу—
ўзьвівалася моладасьць „Шляхам Жыцьця“.

Вышылі мне ў васілёчкі кашулю,
стаў я ў рэдакцыях частым гасьцём.
Там кучаравага ўбачыў Бядулю,
сядзеў ён за большым, як сам, сталом.

А далей і болей... Сьвядома, выпадкам—
стаў чытачом беларускіх газэт.
І палюбіў „Беларускую Хатку“—
мне праясьняўся няведамы сьвет.

Ў завулку Пярэспы, ў завулку зялёным
(быў вечар авіты красой пазалот...)
стаў мне выпадкам, здаецца, знаёмы—
мяцежны Кудзелька, шумлівы Чарот...

Імчаліся дні! Ніхто іх ня зловіць!
Няма ім падобных, хоць крышку, цяпер.
Газэты расклеены... Александровіч,—
з другое старонкі падміргіваў верш...

О, колькі запалу ў нязнаным уздыме!
Рыфмы зьвівае мая галава!..
У шэрым завулку... Дубоўка Ўладзімер
спаткаў мяне... Помню—была Масква.
Там... за Масквой...—Узьбярэжжа мора...
Грудзі сьціскаліся... Кашаль душыў...
. . . . .
Блізкімі сталі мне нашы прасторы,
і з імі жыць буду, як дваццаць пражыў.

І гады мінулі, ой, гады цяжкія,
дый прышлі дзянечкі, толькі ўжо другія.
І дзянечкі сьцелюцца новай пуцявінай,
дый гукае моладасьць родная краіна.
І зьбірала-звала гулам віратлівым
дый мяне пазвала, знача я шчасьлівы!
І забудзем гора, што было заўчора,
дый збудуем горад, пролетарскі горад.
І звоняць фабрыкі, і ўзрасьце над краем
дый крылатай гордасьцю доля залатая.
І гады мінулі—не вярнуць ніколі!
Стаў я ўжо інакшым, стаў я комсамалец...

Сёння дваццаць мне...
Яшчэ ня мала жыць!
Відаць, прыходзіца
адкінуць лятуценьні.
Калісьці йшоў я
з сонцам на нажы,
любіў часамі крышку бурапеніць
(і выпіць чарачку...
Была такая справа).
Ляцела зоранька мая за небасхіл.
І сонца ветлы сьвет
і сонца сьвет яскравы
зацямялі чорныя грахі.

І не адзін я быў,
з таварышамі разам,
з таварышамі, дружнай грамадой
байдосавалі сілу і ні разу
пачалавечаму ня выйшлі мы з піўной...

Але выпадкам,
дзівішся ў надзвычай,
выпадкам вынырнуў
з атручаных богем.
І новае жыцьцё
стварыла новы звычай,
а ён прынёс
бязьмежжа новых зьмен.

Пазнаў жыцьцё
праз цемень дзён разгулу;
як страшна ўспомніць
хмельна-п'яны год!
Але мінулае
застыла-патанула
ў цёмна-сіняй зарасьлі балот.

Цяпер мой шлях,
нікому ня стрыножыць,
здабыты ён у дні агнёвых бур.
Ніхто мяне ніколі ўжо ня зможа—
хай сёння
Беларусь,
а заўтра—
Аранбург!

Вось часамі ўвечары, ў даўгія вечары,
аб мінулым хочацца думаць, гаварыць.

Сьцежкі палыновыя замучанай зямлі
кветкамі вяснянымі зайгралі-зацьвілі.

Сёньня ня сустрэну я ні сьлёзаў, ні журбы,—
радасьць сонцам сьцелецца, шчасьце барацьбы.

Звонам разьліваецца, гоманам крыніц
залатая будучына—бронзавыя дні.

Вось часамі ўвечары, у змрочнай сіняве,
думанькі крыляцца ў замураваны сьвет.

Ці-ж вы народ, вось як і ўсе народы,
падобна нацыі з культураю прыгоднай?
І што ў вас ёсьць,—адвечная дрыгва?

Казалі многа нам і... несьлі нам нямала,
бяды за бедамі імчалася угрунь.
Глумілі нас, накінуўшыся шквалам,—
За што? Хіба што нас праклятае злучала
адно—нацыянальнае—калтун.

За тое, што выносьлівых і цёмных
і многа так патрэбных дужых сіл!
Душылі змораных, скрываўленых, палонных,
за працай чорнаю, на панскіх на загонах—
іх сьлед раскінуты мільёнамі магіл.

Казалі многа нам... Ці-ж ветры не навеюць?—
Мужык і хам, і гад, і галыцьба.
І чым ня лаялі прыблудныя зладзеі
краіну, дзе спрадвек пакутнасьці завеі,
дзе ня ўгледзіш чалавека без гарба.

Казалі нам... А мы ў адказ ня многа...
Паўстаў прыгнечаны працоўнай стараной!
Жыццё змянілася! Нябудзе больш вастрогам!
Вякі над кручаю! Сьвяткуем перамогу!
Заплакалі разьбітыя званы!

Пайшоў і я дарогай камяністай,
пайшоў з рабочымі пад сьвіст ліхіх віхур.
Пайшоў бадзёры я, з прыпеўнасьцю агністай!
І сёньня разам я з грамадай куніістых
за цэглай цэгліну ўскладаю ў новы мур...

* * *

Сьцежкі палыновыя замучанай зямлі
кветкамі вясьнянымі зайгралі-зацьвілі.
Сёньня ня сустрэну я ні сьлёзаў, ні журбы,—
радасьць сонцам сьцелецца, шчасьце барацьбы
Буйнымі калосьсямі зацьвіла дрыгва,—
Беларусь працоўная—краіна хараства!
Звонам разьліваецца, гоманам крыніц—
Залатая Будучына—бронзавыя дні!

Сонца спаліла асьнежны сумёт...
— Дваццаць першая ідзе вясна!
Эх, любая моладасьць! Дваццаць год!
— Вып'ем, таварыш, да дна!

Дваццаць першая ідзе вясна—
не адна зазвоніць струна,
абуджу ў сэрцы тысячы струн
і ў бязьмежны ў сусьвет угрунь!
Рукі ў гору, а грудзі наўсьцяж,
я—схапіўся за крыльлі жыцьця.
Пазнаў я і радасьць і ўздым
ў сьвеце новым, інакшым, другім ..

Дваццаць першая ідзе вясна—
не адна зазвоніць струна!..

Менск XII 1926

БУДЬТЕ ПАЙНА ЗАБОУХА

Ранішій часок простягнув днів
над сім'ю здалеки моря...
Зноу позалотило зівачий крик
на стілах раскидав: Угорні.

Пейк змудрено
цятинка-твистини
Чорна.

Старі
Глянула
Карті у бугах

ПЕРАД БУДУЧЫНАЙ

— Прадз ці не будзі?
— Пазарожні!

БУДЗЕ ВАЙНА-ЗАВІРУХА

Раньняй зарою прасочыцца дым
над сінімі хвалямі мора.
Зноў пазалотаю сонечнай Крым
на скалах раскідвае ўзоры.

Неяк выпадкам
цыганку спаткаў.

Чорная.

Стан прыгожы.

Глянула ласкава.

Карты ў руках.

— Быць ці ня быць?

— Паварожым!

Карты тасуе...

— Эх, мой браток,—
расказвае здзіўлена, глуха.
— Туз-арыштант табе стаў папярок,—
будзе вайна-завіруха.

— Вось каралі, і адзін і другі,
сьцяць нас імкнуцца атрутай.
Хочуць стрыножыць, надзець ланцугі,
але давядзецца ім крута!

— Бачыш?

Валетаў чырвоных атрад
ладзіць абоймы, патроны.
І ўжо гатовы адказам на чад
выпусьціць свой, чырвоны!

Бегам шалёным імчацца гады...
Слухай, што скажа цыганка:
Хай нашы ўсе, як адзін, гарады
адказваюць танкам на танкі.

Карта нядобрая, ўсе як адна:
кроў і атрута й магілы.
Скора ўжо, скоро надыйдзе вайна,—
бойня нязнае сілы.

Глянь!

Апошняя карта лягла,
чырвоное масьці!

Наша!

Усё расказала Усё, што змагла.

На варце!

Будзь смелым!

Ня страшна!

Па-над каменнай чалмою скалы
глыбока ў блакіце сыцярожаць,
сыцярожаць падужацца два арлы,—
хто-ж і каго пераможа?

ПЕРАД БУДУЧЫНАЙ

Ішлі гады. На хвалях мора шквалам.
схіляў наш парус раззлаваны шторм.
За валам вал ляцеў на нашы скалы—
разьбіты кідаўся ў падножжа цёмных гор.

А вецер гнаў за валам вал наваляй,
схіляў наш парус раззлаваны шторм.

Ідуць гады. Ё бліжай, з хваляў мора,
агні віднеюцца далёкіх берагоў.
У зьяньні тым, у залатым сузор'і
ўзрастае будучына, радасьць новых слоў.

Зямля вялікая! Вялікія прасторы—
агні віднеюцца далёкіх берагоў!

З Ъ М Е С Т

ВІРАТЛІВЫ РАЗЪБЕГ Стар.

Новы год	5
Сасна	8
Вартаўнік	13
Газэтчык	15
Гудкі	17
Вянок	20
На лева	24
Крыўда	28
Міністр	31
Фабрыка сьмерці	35
Падарожжа	38
Віратлівы разьбег	42

МОЛАДАСЬЦЬ І СОНЦА

Струна	51
Прастор казацкай коньніцы	52
Мяцеліца	53
Вясна ідзе	56
Возера	58
Зорка	59

	Стар.
Шалясьценьне нязнанных пяшчот	61
Адгукніся	65
Завязка	66
Ой, напэўна, за вішнёвым	68
Легенда	70
Песьня	74
ДЗВІНА	77
„ДВАЦАЦЬ“ з поэмы майго жыцця:	
Маці расказала	89
Гады дзіцячыя	99
Дні юнацкія	108
ПЕРАД БУДУЧЫНАЙ	
Будзе вайна-завіруха	125
Перад будучынай	128

Таго-ж аўтара

„ПА БЕЛАРУСКІМ БРУКУ“—вершы.
БДВ—1925 (разыйшлося).

„СУТАРЭНЬНЕ“—аповяданьні. Выд.
ЦБ Маладняка—1925 (разыйшлося).

„ПАЎСТАНЦЫ“—поэма. Выд. „Чырвон.
Зьмена“—1925.

„ПРОЗАЛАЦЬ“—вершы. Выд. ЦБ Ма-
ладняка—1926.

ЦАНА 80 КАП.

1

В000000 1954 153

Беларусь

Бел. сдзел

1994 г.

